

Moe

Etcetera: In 1990 heb je zelf een punt achter Mickery gezet. Was het genoeg geweest, of kon je niet meer doen wat je wilde?

Ten Cate: Het ging om een combinatie van veel factoren. Je kan je best doen een fantastisch programma te realiseren, maar je moet daarbij tegen een niet meer controleerbare reputatie opboksen. Je wordt steeds rond de oren geslagen met 'dingen die vroeger mooier waren'. Op dat mechanisme kon je gif innemen: je introduceerde een groep die goed ontvangen werd; bij hun tweede voorstelling werd er geroepen: niet zo goed als vorige keer; de derde keer werden ze afgeslacht. Ik waarschuwde de groepen daar ook tegen. Ik zei: je zal afgeslacht worden, maar ik wil absoluut dat je terugkomt, want ik kies voor je. Dat zei ik hen bij de eerste presentatie. Ik vertel het nu heel zwart-wit, maar met al die oordelen of groeiende vooroordelen trachtte ik te spelen. Het is allemaal niet zo moralistisch als het klinkt, maar het discours loopt ontzettend makkelijk vast. Daar trap je ook zelf in.

In het begin heb je een overvloed aan energie en verbeelding. Je bent blij en enthousiast omdat je dingen tegenkomt die je zomaar kan plukken. Het was alleen maar een kwestie van op reis gaan en iets heerlijks tegenkomen; en vervolgens was er weer iets nieuws en prachting. Als je dan drie, vier knallers achter mekaar hebt geïntroduceerd, dan wordt je dat op een bepaald moment niet vergeven; dan moet er een slechte productie komen. Soms heb ik die gewoon 'geprogrammeerd'. Niet dat ik voor een slechte productie koos; het ging dan om iets waarvan ik dacht: dit heeft nu geen schijn van kans, maar laat ik het vast nu reeds introduceren. Meer en meer groeide het besef dat je bezig moet zijn met diepte-investeringen, ook al zijn die aanvankelijk ideëel omdat je niet weet hoeveel geld eraan komt en omdat je ook niet weet wanneer die vruchten zullen afwerpen. Het heeft te maken met 'moed, beleid en trouw': in iemand geloven en die dan pushen, stimuleren, steunen, uitdagen. De ene keer lukt dat en de andere keer niet. Tegelijk besef je ook dat je niet eindeloos door kan gaan met plukken. Op een gegeven moment heb je alles kaalgeplukt en besef je de noodzaak van nieuwe kweek.

Etcetera: Was de oogst toen uitzonderlijk rijk of speelde het opengooien van de internationale artistieke grenzen daar een rol in?

Ten Cate: Er waren toen weinig kleine en weinig zelf producerende theatertjes. Je had het Holland Festival en het Shaffy Theater, dat heel goed het nieuwe Nederlandse werk presenteerde, terwijl je bij ons de buitenlandse

creaties kon zien. Het was een andere, een woeelige tijd; maar het letterlijk overleven, zoals dat nu een opdracht op zich is geworden, was toen nog niet aan de orde. Er was veel meer nieuwsgierigheid én minder druk op de ketel. Er was geen werkloosheid en televisie was toen nog niet op veelvraterij gebouwd. Van Disneyficatie was nog geen sprake. Er was een organische dialoog, een spontaan debat, terwijl nu het debat geprogrammeerd moet worden; kijk maar naar De Balie.

Etcetera: Kan je iets meer vertellen over het einde van Mickery?

Ten Cate: Op een gegeven moment had het probleem van stoppen of verdergaan alleen met mij te maken: dat gevoel van 'ik ben moe'. Ik wist toen eerlijk gezegd geen nieuw beleid of een andere structuur te formuleren, geen nieuwe impuls te bedenken die onontkoombaar zou zijn. Terwijl het er toch op aankomt – of het nu over Mickery gaat of over iets anders – om iets te bedenken waar je niet omheen kunt. Als het niets of onvoldoende uitmaakt, kan je er beter niet zijn. Maar er ligt een hele weg tussen het formuleren van die gedachte en het verbinden van conclusies daaraan. En je ontkomt er zelfs niet aan dat een volstrekt oneigenlijk gegeven – 'je hebt nog een budget over; moet daar niet nog wat mee gedaan?' – zijn kop opsteekt. Je hebt een verantwoordelijkheid en ofwel gebruik je die goed, of de perceptie overheerst dat je die goed gebruikt, ofwel moet je wegwezen. Na drieëntwintig jaar kom je te veel tegen dat je al eens gedaan hebt.

De eerste tegenmaatregel – het *Vrouw Holle*-experiment – was het hele gebouw van Mickery weg te geven. Vaak kwamen theatermakers of studenten kankeren van jullie hebben makkelijk praten, jullie hebben al dat geld en dat gebouw. Dus zei ik: neem het maar over, zoek het maar uit; je krijgt de apparatuur en het gebouw; voor onderhoud zorg je zelf en de elektriciteitsrekening moet je ook betalen. Dat was een overgangperiode van twee jaar. Ondertussen gingen wij 'op locatie', op bezoek bij andere theaters. Maar dat experiment liep niet goed. Toen riep men: dat had je ook zelf moeten doen, terwijl het er juist om ging dat ik dat nu eens niet wilde. Die poging liep dus vast om een heel aantal redenen. Intern hadden we ondertussen een discussie over het opblazen van de hele boel. Ik zei aan de medewerkers: jullie moeten – al was het maar voor de vorm – bezig zijn met vadermoord, beginnen met ervan uit te gaan dat ik het allemaal fout heb gedaan en daarin stelling nemen. Je moet je absoluut distantiëren van Mickery en zelf met een formule aankomen waar niemand

omheen kan. Als het lijkt op Mickery kan je het vergeten. Maar ook dat is niet gelukt, dus hebben we de hele handel feestelijk opgeheven. We kozen een programma en presenteerden het in alle ruimtes rond het Leidseplein. Dat was nog niet gebeurd; in het Holland Festival 1998 gaat men die plek opnieuw optimaal benutten.

We hadden met het geld nog één of anderhalf jaar te gaan in het toenmalige kunstplan; we hadden voldoende recht om een groot eindfeest te maken. Daarna was er nog geld over. We hebben dat vast kunnen zetten en toestemming gekregen om er per jaar ideëel mee te werken. Het nieuwe bestuur van Mickery had het beheer over dat geld. We hebben toen een systeem bedacht met driemanschappen: b.v. een dans-, een muziek- en een filmspecialist – een volgende keer ging het dan om mensen uit andere kunst disciplines – die voorstellen konden doen en mensen naar voren konden schuiven met goeie projecten die zaten te springen om geld; door die specifieke situatie kon de omlooptijd tussen het indienen van het plan en het beschikbaar stellen van het geld zo kort mogelijk worden gehouden. We konden 'sinterklaas spelen', schrijf- of compositie-opdrachten geven, een filmscenario laten uitwerken, maar dat gebeurde alles achter de schermen.

Etcetera: Viel je na Mickery in een zwart gat?

Ten Cate: Nee, ik had er mij op voorbereid; eigenlijk duurde het mij te lang. Alle argumenten waren immers gegeven. Tussendoor heb ik nog wel twee gesprekken gevoerd. Eén met wat nu de Nestheaterstraat heet. Ik vroeg mij af of er in Nederland niet meer instituten waren met vergelijkbare vermoeidheidsverschijnselen, of zij daar misschien toe behoorden en of – in geval er zich plots een nieuwe impuls zou voordoen – onze budgetten niet samengebracht zouden kunnen worden om de hele boel op z'n kop te zetten en die nieuw te formuleren activiteit te ondersteunen. Een ander gesprek voerde ik met de rond het Leidseplein gelegen structuren: Toneelgroep Amsterdam, de Stadsschouwburg en De Melkweg. De bedoeling was de centrumfunctie van een aantal ruimtes op een heel andere manier te gaan bekijken. Voor De Melkweg kwam dit voorstel te laat. Zij hadden een moeilijke tijd achter de rug maar draaiden nu opnieuw ontzettend goed, gingen binnenkort verbouwen, enz. Was mijn voorstel twee jaar eerder gekomen, dan hadden zij dat heerlijk gevonden. De anderen hadden er meer belangstelling voor, ook al projecteerde ik op hen terecht of onterecht de gedachte dat ze 'de lucht van de stallen' dreigden te vergeten. Op